

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Medezeggenschap een Illusie?

Top, W.

Citation

Top, W. (1969). Boekbespreking van: Medezeggenschap een Illusie? *Acta Politica*, 4: 1968/1969(4), 476-477.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451173>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451173>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

project' van het Polemologisch Instituut om 'de betekenis van de massa-media voor het oorlogsvraagstuk te achterhalen,' waarbij twee onderwerpen behandeld dienen te worden: 'Allereerst is het nodig meer te weten van de massamedia zelf, van de invloeden die erop werken, van de eigen wetmatigheid waaraan zij zijn onderworpen. . . . De tweede vraag betreft de invloed van de massamedia op [de] buitenwereld, de vraag in hoeverre zij bestaande opinies bevestigen of nieuwe opinies tot stand kunnen brengen' (inleiding door Röling, blz. 12). Lafeber houdt zich alleen bezig met het eerste onderwerp en gaat daarbij uit van de veronderstelling dat de invloed van de pers op de publieke opinie inderdaad groot is: 'Het 'image of reality' dat een volk heeft van zichzelf, van zijn regering, van andere volken en hun leiders werd en wordt vooral opgebouwd door de pers' (blz. 49). Voor deze case study lag het voor de hand om het Nieuw-Guinea-vraagstuk te kiezen, omdat Nederland hier bij een gevaarlijk wereldprobleem betrokken was. Verder viel de keuze op de Volkskrant, omdat zij 'in de kwestie Nieuw-Guinea uitermate gouvernementeel dacht. . . . terwijl zij bovendien een bevolkingsgroep representeerde, c.q. beïnvloedde die, politiek georganiseerd, een sleutelpositie heeft ingenomen' (blz. 52).

Helaas schiet *Nieuw-Guinea en de Volkskrant* als case study te kort. Natuurlijk kan het bestuderen van één casus niet tot algemeen geldende conclusies leiden, maar er behoren wel generaliserende hypothesen uit voort te komen, die verband leggen tussen verschillende factoren. Dergelijke hypothesen, die tot uitgangspunt van verder wetenschappelijk onderzoek kunnen dienen, ontbreken bijna geheel. Het is niet eens duidelijk wat nu precies de relevante variabelen zijn. Wel wordt aangetoond, dat het commentaar van De Volkskrant en de regeringspolitiek vrijwel steeds evenwijdig liepen, maar dat wist de auteur van tevoren ook al; juist daarom werd De Volkskrant immers als onderzoeksobject gekozen. Als waarschijnlijke reden voor het gouvernementele denken van De Volkskrant wordt genoemd 'de koppeling van De Volkskrant aan de fractievoorzitter van de K.V.P. [Romme], tot 1953 als staatkundig hoofdredacteur, daarna als vast politiek medewerker (blz. 119). Als het om dit soort empirische relatie gaat, was het verkieslijker geweest om het vraagstuk door middel van een vergelijkende analyse te benaderen. Dan blijkt namelijk snel, dat deze hypothese als *algemene* verklaring niet zonder meer juist kan zijn: een krant als Trouw, ook nauw aan een regeringspartij gebonden, keerde zich op een kritiek ogenblik wel tegen de regeringspolitiek, terwijl onafhankelijker bladen als De Tijd en de Nieuwe Rotterdamse Courant de regeringspolitiek jarenlang volledig onderschreven hebben.

Bovendien zijn de conclusies, die een scherpe veroordeling van De Volkskrant en van het regeringsbeleid inhouden, niet voldoende bewezen. Lafeber verwijt De Volkskrant bijvoorbeeld 'de kronkelwegen van verdichting en onwaarheid' bewandeld te hebben (blz. 119). Kortzichtig en eigenwijs was het standpunt van De Volkskrant — en van de regering — mijns inziens stellig, maar aperte leugens toont Lafeber niet aan; dat kan trouwens ook niet op grond van het door hem vergaarde materiaal.

A. Lijphart

KLEEREKOPER s., *Medezeggenschap een Illusie?* Deventer (Kluwer), 1968. —111 p. f 12,50.

De stelling die dit boekje uiteindelijk tot een misser maakt is te vinden op blz. 31: 'democratie is een politiek en staatsrechtelijk begrip' (doorlezen op blz. 32:) 'Als men dit begrip willekeurig en zonder enige toelichting gaat toepassen op de organisatie van de bedrijfshuishouding doet men iets dat geheel ongeoorloofd is.

Immers voor het politieke en staatkundige leven plegen geheel andere wetten te gelden dan voor het bedrijfseconomische.'

Het kan best zijn dat voor de staat andere wetten gelden dan voor de onderneming, maar één 'wet' hebben beide met het gros van de samenlevingsvormen gemeen, nl. dat er *macht* wordt uitgeoefend, en dat is dan precies de reden waarom het niet alleen geoorloofd maar zelfs onvermijdelijk is (voor iemand die 'met hart en ziel democraat' is; blz. 72) het begrip democratie op de organisatie van de bedrijfshuishouding toe te passen, nièt 'bij wijze van spreken' maar ònmiddellijk.

De quintessens van het begrip democratie ligt niet in 'demo-', volk. We zouden er ook slecht mee uit de voeten kunnen, — Van Dale geeft al twaalf betekenis van dit woord en als we er 'bevolking' bijhalen, moet het duidelijk zijn dat de beperking van democratie tot het terrein van de staatsvormen bot arbitrair is. De quintessens ligt bij '-cratie', heerschappij, gezag, macht.

Welnu, die vinden we in elke menselijke groep, in een staat ja, maar óók in een bedrijf, en inderdaad, evenzeer in een vakorganisatie (op blz. 40 heeft schr. het opeens 'willekeurig en zonder enige toelichting' over een 'op democratische leest geschoeide' vakorganisatie. . .). Dit maakt ze volledig ontvankelijk voor een beoordeling en behandeling in termen van democratie.

Ik ben er na aan toe het bij de conclusie 'Kleerekoper exit' te laten. Dat hij voor mij toch niet helemaal 'afgaat' komt omdat ik — in de bewoordingen van schr's standpunt tegenover het rapport *Open Ondernemerschap* van de Teldersstichting (blz. 95-96) — niet alles in zijn boekje afwijs; sommige conclusies kan ik wel aanvaarden, maar de motivering ervan wijs ik vrijwel integraal af. Medezeggenschap heeft zeker niets met democratie te maken, maar dat zit 'm niet in de overweging dat democratie en bedrijfshuishouding elkaar bijten doch in het feit dat in de organisatie van de Nederlandse medezeggenschap tot dusver nauwelijks iets van het democratische model is terug te vinden.

De teneur van het verhaal (weergegeven o.m. in een uitspraak op blz. 67), dat een goede vakorganisatie meer waard is dan medezeggenschap (lees democratie van de arbeid) doet mij dan ook aan als: doek het parlementaire systeem maar op want het komt per slot op de politieke partijen aan! . . . Dit gaat me net te ver om er niet kregel van te worden, te meer omdat het geheel in een betweterige schrijfstijl wordt opgediend.

Voeg er het economistische uitgangspunt van schr. aan toe (blz. 109: de 'niet-economische beschouwingen slechts tot gelding mogen komen zover zich de economische analyse daartegen niet verzet', m.a.w. ethici, psychologen enz. mogen pas iets te berde brengen als de econoom is uitgesproken, wat ik niet begrijp want de economische leerboekjes beginnen nota bene met begrippen als 'menselijke behoefte', 'waarde'. . .), en rijp is de slotsom dat er in Kleerekopers medezeggenschapsopvatting after all misschien toch iets te weinig 'wereldbeschouwing' zit (vgl. blz. 72).

W. Top

BERNARD WALEFFE, *Some Constitutional Aspects of Recent Cabinet Development in Great Britain and in Belgium*. Prime Minister's Position and Cabinet Committees. Brussel, Emile Bruylant, 1968. —210 p. Bfr. 480.

JOHN P. MACKINTOSH, *The British Cabinet*, second edition, London, Methuen, 1968. —651 p. 25 sh.